

Štev. 39.

V Ljubljani, v sredo 27. septembra 1916.

Leto III.

Z rumunske fronte: Graditev nove ceste preko gore.

Oscar Méténier: ¹⁾

Vojni sod.

Na predlog vladnega komisarja je bila obravnava za trenutek prekinjena. Ko so se sodniki vrnili, sedli so okoli mize in polkovnik, predsednik sodnega dvora, je položil predse obšito čepico in rekel suho in kratko:

»Besedo dajem zagovorniku.«

V dvorani je zavlada globoka tišina. Na obtožni klopi je topničar Lardeaux z rokami, spetimi na kolenih molče motril četverokotnike na tlaku.

Zagovornik ex officio je vstal. Mlad, približno tridesetleten mož z ostro in strogo prstriženo brado. Vrgel je še zadnji pogled na razloženi kup papirjev in pričel svoj zagovor.

Najprej je očrtal minulo Lardeauxovo, revnega mladeniča brez vzgoje, vzraslega na poljih, ki ga je slučaj nabora nenadoma presadil iz očetove kočje v vojašnico.

Opomnil je, kako je bil od svojega prihoda k polku izročen na milost in nemilost šalam svojih tovarišev, s katerimi je bival v isti sobi.

Narava njegova se je zakrknila, kajti ne le, da ni našel opore v avtoriteti svojih predstojnikov, temveč je videl že takoj v začetku, da je žrtev tisočerega tiranstva, zlasti od poveljnika čete, narednika Alarica, starega sitneža, ki ga je učinila neznošnim nevolja, da ni mogel nikdar odpeti svojega pozlačenega podčastniškega ovratnika.

Nekega dne se je uprl. Vzel si je pravico sam. Sam je kljuboval celi sobi in še sedaj se spominjajo v Vicenneški trdnjavi homerskega boja, ki ga je nastopil ta večer proti desetim tovarišem, nehoteč se udati muki, ki jo imenujejo skušnjo potrpežljivosti.

Takrat je pa nastopil narednik. Na njegov ukaz je dobil ubožec prikrievko; ko so pa mučitelji utrujeni izpustili svojo žrtev, je bil obtoženec odveden v zapor in od te dobe ni bilo dne, da ne bi bil kaznovan. Opravljati je moral najnižja dela, neštevilne straže, štiridesetdnevne obhode po hlevih. Okradli so ga, spustili iz hudobije desko na njegovo skodelico... in vsakokrat se je pojavila v katerem kotu silhueta Alaricova, ki je z usmevom in kimanjem vzpodbujal te ljubeznjive šale.

Končno nekega večera, ko je ravno odsedel petnajstdnevno ječo, v katero ga je spravil narednik, se je vrnil obtoženec k bateriji ves zlomljen od utrujenosti in tresoč se od mrzlice.

Na pragu ga je čakal Alaric; takoj ga je poslal na stražo k napajališču.

Lardeaux ni ugovarjal in je šel brez besede na določeno mesto. Dve uri je že stal, ko se je premagan od utrujenosti zavil v plašč, zrušil v kotu dveri pri hlevu na tla in zaspal.

Zbudil ga je sunek z nogo.

Pred njim je stal narednik Alaric z dvema možema straže. In tedaj se je vlila na njega ploha psokov.

»Dvignite mi takoj tega zanikerneža, gnilega prasca, ki se proklete, niti na nogah ne more držati... No, glej, da vzdigneš nos, zverina!«

In grozil mu je iznova; a tokrat se je razlila krvava rdečica Lardeauxu pred očmi.

Ni imel moči, da bi še dalje vzdržal; od dveh strašnih udarcev pesti sredi obraza zadet se je zgrudil Alaric tri korake od njega.

Češki veleodlični in plodoviti pisatelj Alois Jirásek je dosegel svoje 65. leto. Njegovi veliki zgodovinski romani *F. L. Věk*, *Skalaci*, *Psohlavci*, *Temno* ter njegove zgodovinske novele in drame (nad 40 debelih knjig) so biseri češke moderne književnosti. Slovenci imamo v prevodu žalibog le njegov roman „*Psoglavci*.“

Danes sedi Lardeaux, ta vojak-mučnik, na isti klopi, na kateri je še včeraj sedel tat. Glejte, tu je žrtev one discipline, ki je

sila armade, če je pravična, ki pa nastane mučilno orodje v rokah hudobnih ljudi...«

Advokat je končal, proseč sodnike, naj upoštevajo, da je ravnal Lardeaux brez premisleka in da je bil v onem trenutku nerazsoden; sicer pa da je bil v silobranu in je storil, kar bi bil storil vsak pošten človek na njegovem mestu; in zahteval je popolno oprostitev svojega varovanca.

»Lardeaux,« ga je vprašal predsednik, »kaj je zagovornik sedel, imate kaj dodati svojemu zagovoru?«

Lardeaux je vstal, uprl motni pogled v svoje sodnike in momljaj:

»Ne gospod polkovnik.«

Predsednik se je pokrtil in sodniki so šli na posvetovanje.

Ljudje so dolgo čakali. V sosednji sobi so razpravljali o Lardeauxovi usodi. Kazali so si narednika Alarica, dolgega suhega moža z vojno kolajno, surovim obrazom, ki je vneto vihal svoje brke, še ves pretresen od predsednikovega ukora in silnih moralnih udarcev, ki mu jih je zadal zagovornik.

Odvetnik se je zabaval z vladnim komisarjem.

»Smemo se nadjati ugodnega izida. Ni li res, gospod major?«

»Da!« je odgovoril komisar, če bi imeli opraviti z drugim predsednikom; a ne poznate polkovnika d' Herbillona. Če se gre za prestopke discipline, je neizprosno...«

Vrata so se odprla. Zazveneli sta dve povelji: »Puško na ramo!« — »Pozor!« Sodniki so vstopili.

Baron Erazem pl. Handel,

namestnik obolelega notranjega ministra princa K. Hohentlohe, bodoči minister.

¹⁾ Oscar-Marie-Joseph Méténier je francoski pisatelj. Rojen 17. januarja 1859 v Sancoiusu, živi v Meuillu sur Seine, kjer izdaja prozaična in dramatska dela. Spada med najplodovitejše pisatelje.

Njihovi obrazi so bili hladni. Le polkovnik je bil bled.

»V imenu francoskega naroda!« Proglasil in prečital je utemeljevanje. Glas njegov, sprva tresoč, je postal krepkejši, ko je prišel do razsodbe.

»Na vprašanje, če je obtoženec kriv, je odgovorila večina glasov: ne. Zato oprošča sodišče topničarja Lardeauxa obtožbe in odreja, da se mu ta razsodba prečita tu pred zbrano stražo, na to pa brez odlašanja pusti na svobodo!«

II.

Tisti večer so se razgovarjali v kazini ravno o tej oprostilni razsodbi, nezaslišani za vsakogar, ki je poznal predsednikovo strogost, ko je vstopil polkovnik d' Herbillon. Nasmehnil se je, ko ga je nagovoril neki poveljnik švadrona kot tolmač vse družbe:

»Veste li, da je današnja razsodba zelo izpremenila vaš sloves?«

»Tem slabše!« odgovori gospod d' Herbillon; »ker to je moje delo. Čutil sem za trenutek, da je Lardeauxova stvar izgubljena... tedaj sem povedal sodnikom dogodek... in dosegel sem oprostilno razsodbo.«

Ker se prisotni, vsi presenečeni, niso oglasili, je nadaljeval:

Z jugozapadne fronte: Iz Valduge.

Pritiran do skrajnosti, je sklenil vsak izmed njih ubiti kapitana Drimerja!

Določili so z žrebom... Določen je bil najmlajši izmed njih, ki je imel komaj dvajset let. Še isti večer je odšel iz vojašnice. Skrivaje pod velikim plaščem pištolo, je šel zvonit na kapitanova vrata.

Prišel mu je sam odpret. Tedaj je podčastnik vzdignil roko in ga brez besede ubil s strelom iz pištole, ki mu jo je nastavil na prsi. Nato se je dal zapreti na krajevnem poveljstvu...

Polkovnikov glas je pojema. Za trenutek je prestal govoriti, dvignil oči, kot da se razvija pred njim ves žalostni prizor, pa končal ginjenim glasom:

»Čez mesec dni je bil ustreljen... žalovanje je bilo splošno... Ta dan sem videl ves polk plakati pred tem velikim mladim možem z razgaljenimi prsi, stoječim pred četo, ki je prosil za dovoljenje, da sme z nezakrito glavo dati povelje »streljaj!«... Tej želji se je ugodilo.

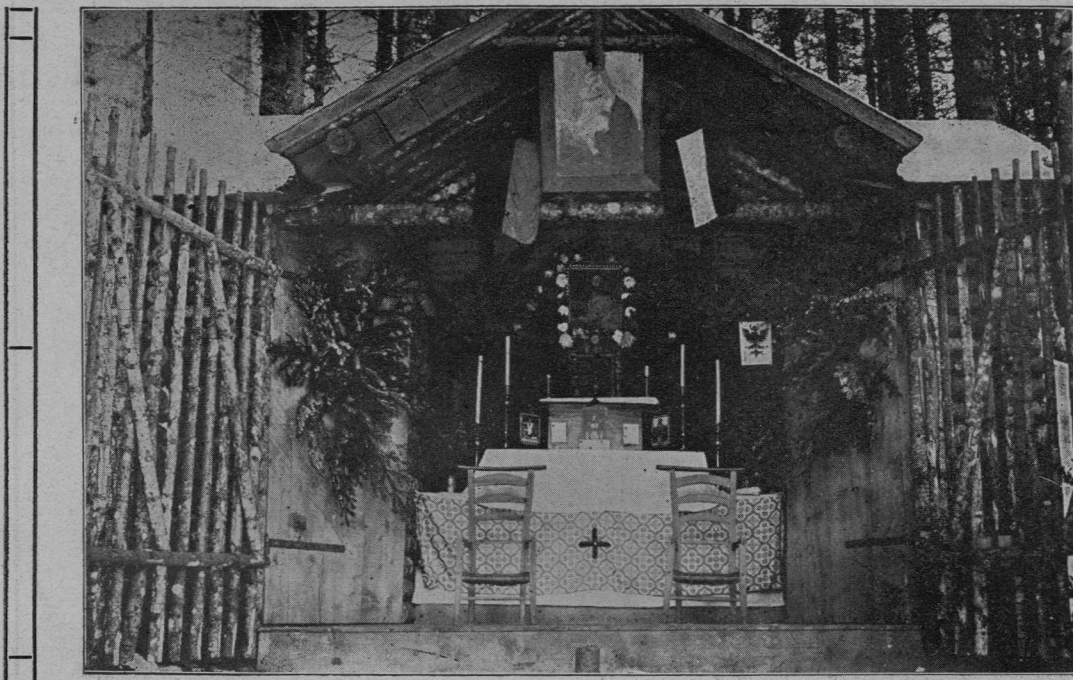
Drugi izmed treh podčastnikov je padel pri Reichshoffenu kot kapitan na čelu švadrona oklopnikov... a tretji sem bil jaz!

Povedal sem danes ta dogodek sodnemu dvoru... Lardeaux je bil oproščen... Plačal sem le svoj dolg!«

Izprijena mladina.

Odkar je vojna, moramo neprestano poslušati tožbe o izprijenosti mladine. Vojna je dogodek, ki je katastrofalno vplival na vso moralno in pri odraslih še bolj, kakor pri mladini. Odrasli vidijo kričeče nesoglasje med moralnimi načeli in med dejanskim življenjem, a mladina še nima dovolj razvitih umstvenih sil, da bi mogla spoznati to nesoglasje. Kar uganjajo nekatere ženske v najboljših slojih, dame, gospodične, delavke in kmetice, vse enako podlo, tega ni doživel svet že par stoletij. A kar počno nekateri moški, presega nemoralo Grkov, Rimljanov in Francozov pred revolucijo. Nemoralna prehaja torej tudi na mladino, zlasti na žensko.

Vse življenske razmere so se premenile; očetje so večinoma v vojni, matere imajo dvojno delo in dvojne skrbi, vse živi drugače kakor je živelo v mirnih časih. Otroci

S tirolske fronte: Vojni oltar v Lavaroni, kjer je bila cerkev razsuta.

»Da, dogodek hočem povedati tudi vam. Bilo je pred petindvajsetimi leti. Pri nekem ulanskem polku Campiégneške garnizije so služili v istem švadronu trije mladi podčastniki, ki so ravnokar prišli iz Seaumurske šole. Vsi trije polni nade v krasno bodočnost. Podrejeni so bili kapitanu Alzačanu, ki je izšel iz vrst prostih vojakov, po imenu Drimer... Ta mož je bil divjak... Njegova prirojena zloba je mučila vse podrejenca, zlasti omenjene tri podčastnike, ker je vedel, da so inteligentni in upajo doseči visoko častniško stopnjo.

Moglo bi se soditi, da se hoče maščevati nad vsemi, zlasti nad njimi za vsa razočaranja in vse bridkosti svojega vojaškega življenja.

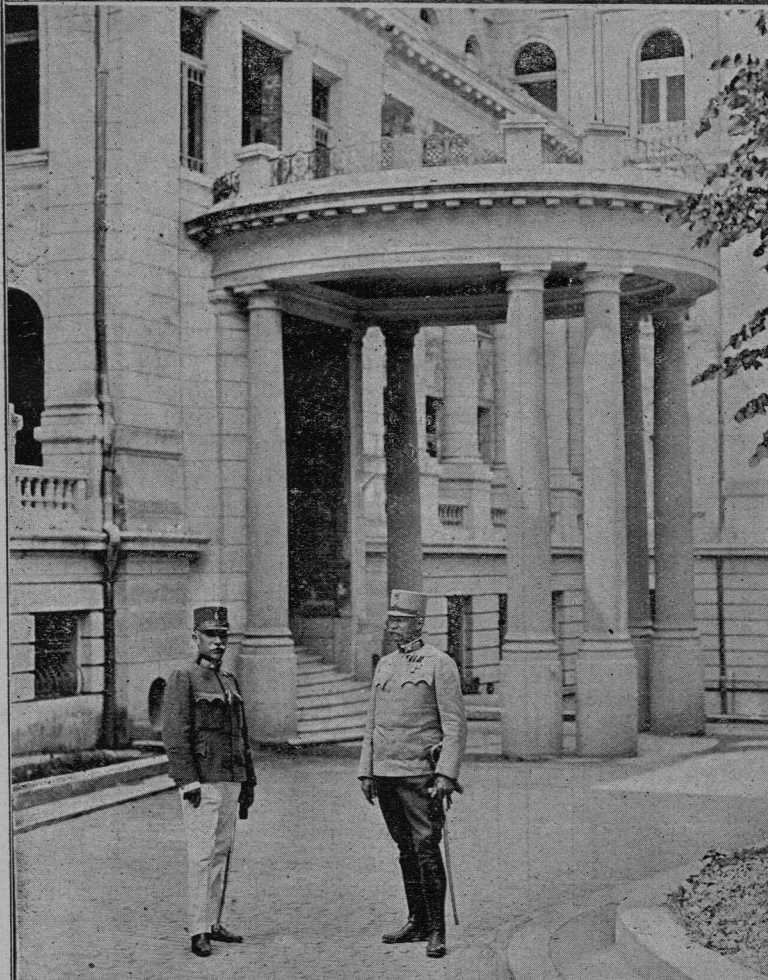
V njegovem švadronu je prišlo iz navade, hoditi iz vojašnice. On pa je prihajal le v soboto, in to le za trenutek, da je dal komu sobni zapor in spravil v ječe in zapore vse tiste moške, ki so imeli nesrečo priti mu pod roke.

Kolikokrat so želeli v tem švadronu vojne, da bi našli priliko, rešiti polk te hudobne bestije, ki si je izmišljevala vzroke kazni, kadar jih ni bilo!

Notranjost cerkve v Lavaroni na Tirolskem.

Ta misel je prišla nekega dne obenem vsem trem podčastnikom, ki so bili predmet njegovega sovraštva. Priznali so si jo in se prestrašeni spogledali...

Beligrad 1. 1916.: Zgoraj na levi palača c. in kr. vojnega guvernerja, na desni c. in kr. čast. obednica in mestno poveljništvo. — V sredi: na levi pred kralj. palačo stoji general major A. Kuchynka, na desni general major pl. Röh m. Na desni c. in kr. mestno in postajno poveljstvo pred palačo polkovnik Randulić z častniki. — Spodaj pogled na uničene srbske vojašnice.

Rumunija: Zgoraj rumunski parlament v Bukarešti. — V sredi voz z ranjenci.
Spodaj rumunska saniteta na vaji.

J. O. Bratianu, rumunski ministrski predsednik, ki je kriv vojne z Rumunijo, ki hoče posnemati Joana Bratiana.

vidi in sliši stvari, ki jih prej ni videl in slišal. Kako naj ostane to brez vpliva nanj, ko je resnično in izdatno nadzorovanje mladine popolnoma izključeno! Prestopki in zločini mladine so se med vojno brezdvomno pomnožili, a če so se bolj pomnožili kakor pri odraslih, je jako dvomljivo.

Kriminaliteta mladine je očitna nevarnost za bodočnost vsakega naroda. Nekaj mladine se je izpridilo tudi v mirnih časih in se jo bo tudi še vbodoče. Absolutno se to ne bo dalo nikoli zabraniti.

Vzroki mladinske izprijenosti so dvojni: notranji in zunanji. Predvsem si je treba zapomniti, da sta psihična in fizična energija v nerazločljivi zvezi. Otrok, ki nima dosti tečne hran, tudi nima dosti нравnih moči v sebi, da bi se upr izkušnjavam. Vsaka izkušnja ga premaga. Lakota je prvi povod za nepoštena dejanja, lakota zbudi v otroku vse slabe instinkte, a ravno s hrano za otroke je pri nas v Avstriji slabo preskrbljeno. Umrljivost dojenčkov je jako velika in dognana resnica je, da umrje skoro polovico dojenčkov za lakoto, pa tudi večji otroci nimajo skoro nikoli toliko tečne hrane, kolikor jo rabijo. Ali misli kdo, da se da lakota ugnati z lepimi nauki in s palico?

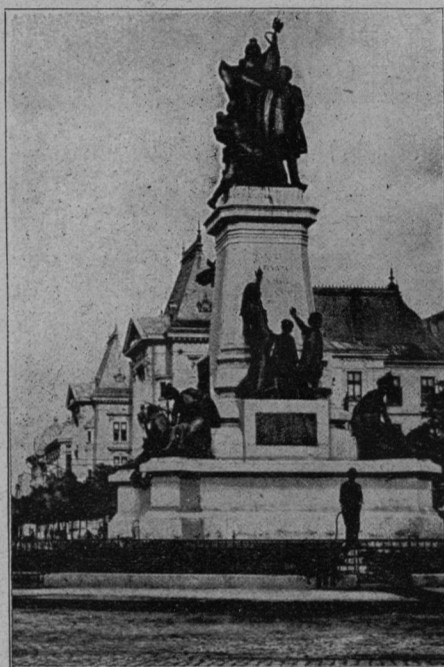
Tudi telesno negovanje igra pri vzgoji otrok veliko vlogo. Obleka ni važna samo v zdravstvenem oziru, nego tudi v vzgojnem.

Telefon pritrjen na železniški brzojav.

Nobena stvar ne vpliva na dostojnost in samozavest mladine tako uničevalno, kakor slaba obleka. Slaba obleka je uniforma beraštva in propalosti. Slabo oblečen otrok se čuti deklasiranega in je zaradi svoje obleke prisiljen, se izogibati boljše oblečenih krogov, kakor se boljše oblečeni krogi njega ogibajo. Taka ločitev vpliva usodepolno na vse življenje in spada med najtehtnejše vzroke, da se ljudje tako skrbno ločijo po stanovih in kastah.

Mladinske izprijenosti so seveda v veliki meri krivi tudi krogi, v katerih mladina živi. Če v družini ni lepega, pametnega življenja, če starši z besedo in z zgledom ne drže otrok na pravem potu, potem tudi otrok ne more postati dober. Predpogoj za boljše rodovinsko življenje so pa stanovanja. Žal, da so stanovanja jako draga in ni nič nenavadnega, da prebiva po štiri ali pet oseb v eni sobi, dostikrat ne samo domači, nego tudi še tuji ljudje. Mala, prenapolnjena stanovanja,

Spomenik Joana Bratianu, (roj. 1822, umrl 1981), rumunskega državnika, ki je 1. 1877 proglasil samostojnost rumunske kneževine in 1. 1881 povišanje Rumunije v kraljestvo.

ki največkrat niso niti snažna, spadajo med velike sovražnike zdravja, kulture in etike. V takih tesnih stanovanjih se najbolj razpase socialna beda, taka stanovanja so močvirja izprijenosti in kriminalitete.

Tudi vpliv ceste in okolice je pogubonosn za otroke. V dotiko prihajajo s propalimi ljudmi, moškimi in ženskami, slišijo in vidijo grde stvari in se jih navzamejo tem laglje, ker z bolj vzgojenimi in nadzorovanimi otroki sploh ne pridejo v stik. Dolgočasje, nastalo zaradi pomanjkanja knjig in igrac, razvedril in zabav, zapelje otroke, v igro. »Fucanje« je n. pr. ena najbolj razširjenih, skrajno slabo vplivajočih iger, zakaj ta igra zapelje otroke, da poskušajo na vsak način dobiti kaj drobiža. V drugih deželah imajo vse polno otroških zavetišč, grelnic, zavodov, kjer dobivajo revni otroci juho, igrače itd. Pri nas je vse to še v povojih, ker za to ni denarja.

Socialne razmere so torej največ krive, da se izpridi razmeroma precej velik del mladine. Koliko je med to izprjeno mladino krivo to, da so starši alkoholiki, se pač ne da dognati. Priznano je dalje, da je duševna omejenost otrok, neumnost, dostikrat le izraz konstitucionalne bolezni n. pr. skrofuloza, ki je zopet posledice nezadostne hrane in slabih stanovanj.

Poslanec Take Ionescu, bivši rumunski minister, vodja protiaustrijske vojne stranke. glavni hujskač za vojno.

Sploh je alkoholizem staršev vedno usodepoln za otroke. Pijanci so navadno sirovi, ljubosumni in živinsko pohotni, da se ne obvladujejo niti pričo otrok; krvosramnost je navadno samo med alkoholiki.

Izboljšanje izprijenih otrok je nekaj skoro nemogočega. Človeška družba pa ima dolžnost poskrbeti, da se otroci sploh ne bodo izpridili. To se da doseči seveda samo s socialnimi reformami. Za otroke je treba poskrbeti, da bodo imeli zadosti tečne hrane in da bodo imeli pošteno obleko, staršem je treba preskrbeti primernih stanovanj. Na Pruskem imajo invaliditetni zakon, ki določa, da je ves prebitek teh zavodov porabljeni za zgradbo cenениh delavskih stanovanj, in šolski red pruski iz leta 1905. določa glede varstva in oskrbe otrok take udobnosti, kakor jih ni nikjer drugje.

Seveda ostane slej ko prej zgled staršev najboljši vzgojni faktor. Ničemerna, potratna in lahkomišelnna mati ali tak oče ima prav tako lahkomišelnne, potratne, ničemerne, moralno slabe otroke. Jabolko ne pade daleč od drevesa. A tudi vzgoja je bistvenega pomena. Opičje zaljubljena mati, ki dovoljuje svojim hčeram vse, česar si žele ter jim ne odreka in ne prepoveduje ničesar, najhuje pokvarja svoje hčere in sinove. Tudi oče, ki iz slepe ljubezni ne kaznuje in ne graja sina, je grobokop sinove sreče. Vzgoja pa se mora začeti že s prvo mladostjo, ker drevesce se da nagniti le dotlej, da še ni močno. Kasneje je prepozno.

Francoski topič za izstreljenje min.

Niti policija niti cerkev ne moreta vplivati na moralo v toliki meri, kakor domača vzgoja. Lažnivosť, sladkosnednost, požrešnost, zanikarnost in lenobo morata izbiti oče in mati svojim otrokom v prvi mladosti izlepa ali izgrda. Tudi palica je včasih prav dobra, kjer ne izda resna beseda, ker tudi strah pred bofečino in pred sramoto je vzgojno sredstvo. Malikovanje in mehkuženje otrok se je še zmeraj maščevalo z najgršimi posledicami. Žal, da je mnogo staršev, ki se za otroke sploh nič ne brigajo ali pa jih imajo le za igračo, ki se kmalu izpremeni v šibo božjo.

Rudolf Šega:

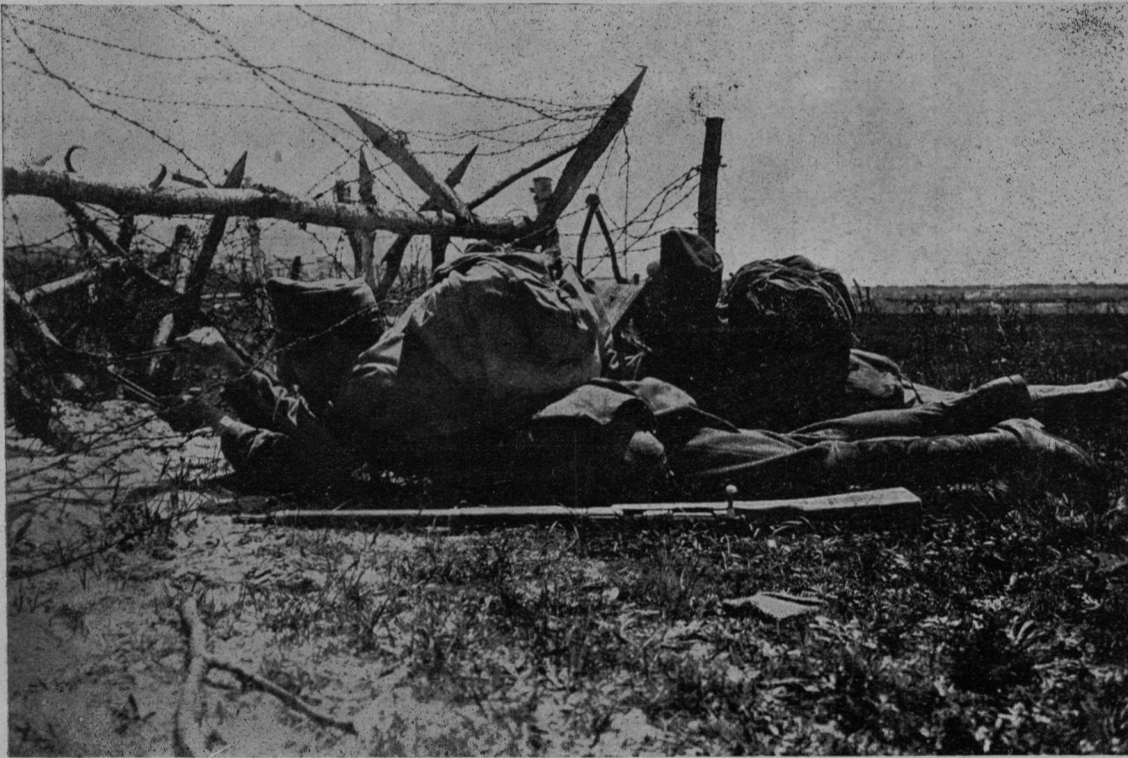
Luksus.

II.

Skoro gotovo so že stari Egipčani poznali zakone proti luksusu. Vemo namreč, da je bila noša posameznih stanov, predvsem duhovnikov zakonito predpisana kakor pri Hebrejcih. Tudi stari Indijci so imeli natančne zakonite predpise glede oblek. Solonovi zakoni so pa naravnost prepovedali luksus pri

Za fronto: Naši vojaki se preoblačijo v v sveže perilo in sveže uniforme, da se iznebe mrčesa, predno gredo na dopust.

Naš vojak prerezuje sovražne žične zapreke, ovite okoli španskega jezdeca.

pojedinah, pogrebih in noši. Tudi grški tirani, kakor Periander korintski in Pittakos mitylenski i. dr., so strogo nastopali proti luksusu. Pittakos je na primer strožje kaznoval zločine, izvršene v pijanosti, nego zločine, izvršene v treznem stanju.

Dolgo vrsto zakonov proti luksusu (*leges sumptuariae*) nahajamo pri Rimljanih. Starejši zakoni, kakor takozvanih 12 tabel in *lex Numae*, so naperjeni predvsem proti potratu pri pogrebih. Tako je *lex Numae* prepovedala dati mrliču odeje iz bagra ali purpurja in pa zlat lišp. Sulla je pozneje s posebnim zakonom (*lex Cornelia*) obnovil te določbe. Leta 215, pr. Kr. r. izdana *lex Oppia de cultu mulierum* je skušala izboljšati finančno bedo, ki je nastala po Hannibalovi vojni, s tem, da je prepovedala potrato in gizdavost žensk. Deset let pozneje so pa ženske dosogle, da se je razveljavil ta zakon.

Proti luksurnim oblekam je nastopal tudi Caesar s posebnim zakonom (*lex Julia*). Skušal je omejiti potratnost pri stavbah, nagrobnih spomenikih, predvsem pa pri pojedinah. Že tribuni so izdali več prepovedi

prevelike potratnosti pri pojedinah. *Lex Orchidia* iz leta 182, pr. Kr. r. je omejila število gostov, *lex Fannia* iz leta 161, pr. Kr. r. stroške pri pojedinah. *Lex Didia* iz leta 144, pr. Kr. r. je razširila kazenske določbe teh dveh zakonov na vso Italijo in tudi na goste pri pojedinah. V istem zmislu in s posebnim ozirom na potratnost pri pojedinah sta postopali *lex Aemilia*, ki jo je l. 109, pr. Kr. r. izdal M. Aemilius Scaurus, in pa *lex Licinia* iz leta 100, pr. Kr. r. Sulla je v svoji *lex Cornelia* iz l. 81, pr. Kr. r. določil maksimalne cene za navadna in finejša živila. Caesar pa ni samo teoretično izdal svoje zakone, marveč jih je tudi praktično izvajal. Uvedel je špionažni sistem ter dal revidirati posamezne pojedine ter konfiscirati prepovedane jedi. Zanimivo je, da se Antius Restio, ki je za časa Sulle izdal zakon proti potratnim pojedinah, ni upal jesti izven svoje hiše, ker ni hotel biti priča, ko so kršili njegov zakon.

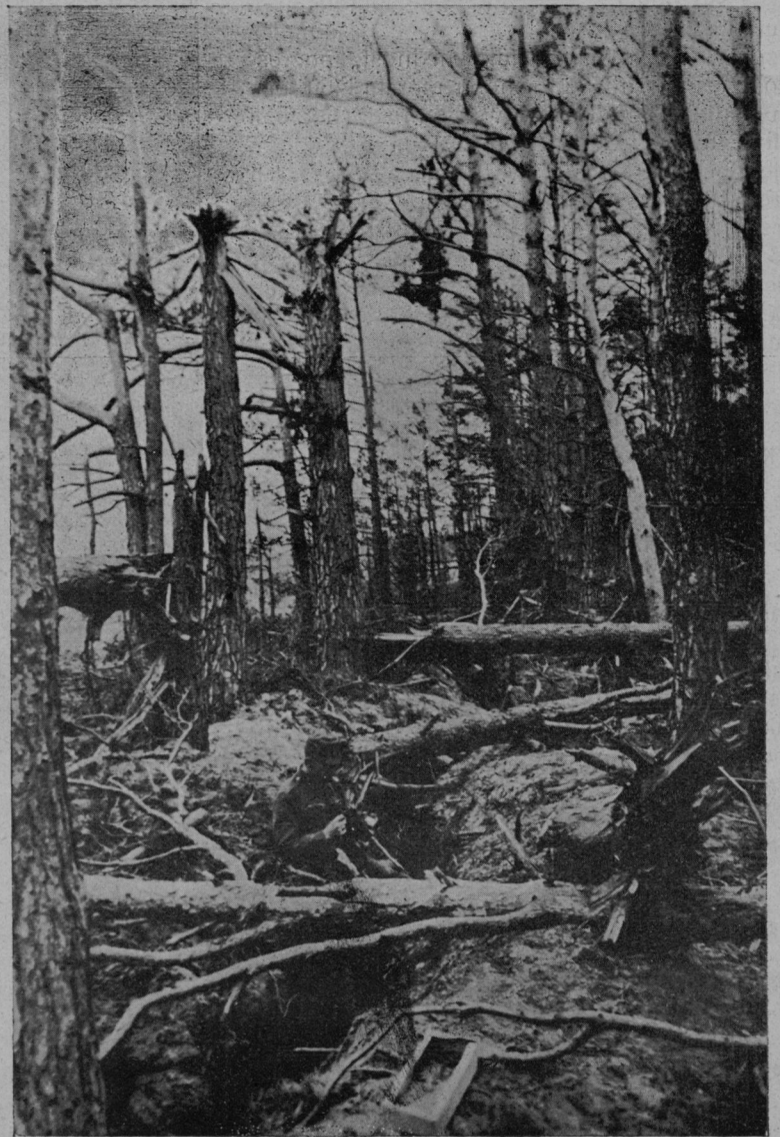
Zakon iz leta 161. ni prepovedoval le uvoza inozemskih vin in uživanja gotovih

Z maskami proti strupenim plinom opremljeni vojaki pričakujejo ruski napad.

Uničen železniški most v Voliniji.

V gališkem gozdu uničene ruske postojanke.

delikates, marveč tudi potratnost pri okrašanju obednice. Nadalje je ta zakon prepovedoval srebrno namizno posodo, vezene dragocene preproge in pa sužnje, ki so jih imeli le za luksus.

Iz dobe cesarjev vemo, da je Augustus izdal več zakonov proti luksusu. In tudi Tiberius, ki je principialno obsojal tako zakonodajstvo, je skušal nekoliko omejiti preveliki luksus. Drugi cesarji kakor Claudius, Nero, Nerva, Hadrian, Antoninus Pius, Marc Aurel, Pertinax, Septimius Severus, Alexander Severus, Aurelian in Tacitus so zopet skušali s posebnimi zakoni omejiti potratnost pri pojedinah in oblekah, a sami so uživali radi razkošje. Posebno so pa nastopali proti svilenim oblekam, kakor je bila moda med Grki od časa Aleksandra Velikega, gladiatorskim igram in evnuhom. Diokletian je l. 301. po Kr. r. izdal takozvani edictum de pretiis rerum venalium, s katerim je določil ceno za gotove potrebne stvari. Določil je maksimalne cene za naravne produkte, obrtne izdelke, živila, mezde za dninarje in akordante. Te maksimalne cene naj bi omejile »oderuškega duha, ki se je pojavljal na trgih in v vsakdanjem prometu v mestu.«

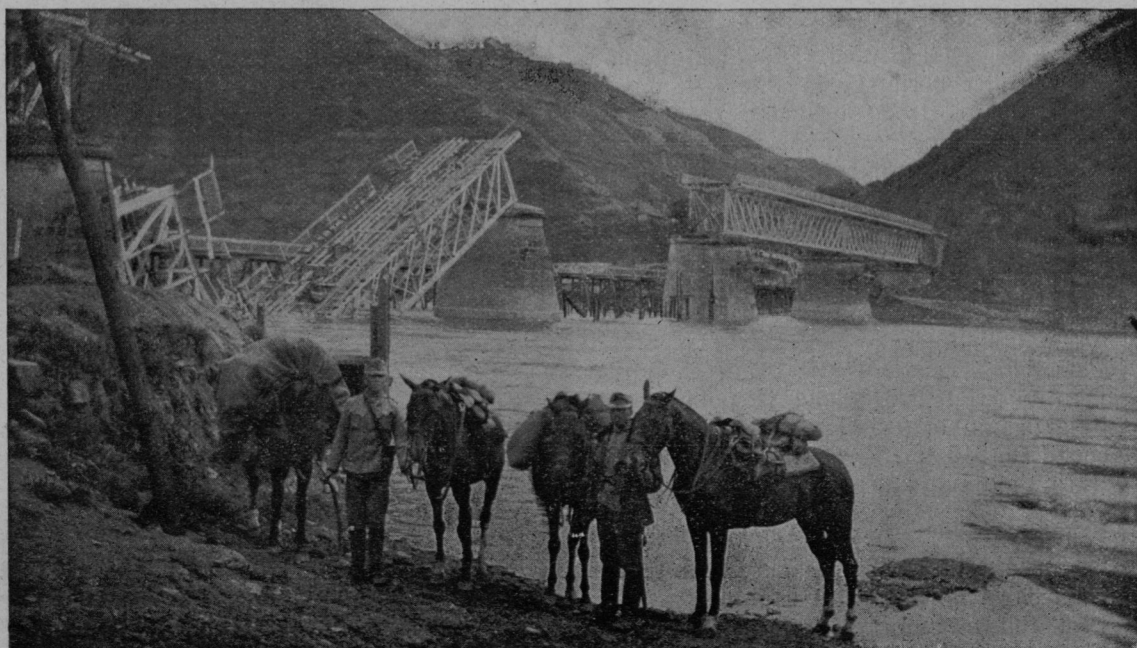
Vse te zakone je podpiral tudi še senat s posebnimi odredbami. Vendar je pa nastala tudi ostra opozicija. Tako je na primer Valerius nasprotoval Catonovi politiki proti luksusu, jurista Ulpian in Paullus pa nikakor nista mogla soglašati z idejami Alexandra Severa, ki je hotel vse ljudi uniformirati. Sicer se pa niti zakonodajalci sami, morda razen Catona in Vespasiana, niso ravnali po svojih lastnih zakonih. In luksus je skrivoma cvetel.

V srednjem veku se je pričelo s kapitulacijami Karla Velikega širokopotezno za-

konodajstvo proti potratnosti in gizdavosti. Leta 808. je izdal kapitulacijo, ki določa maksimalno ceno za več oblek. To zakonodajstvo se je prav posebno razširilo počenši z 11. stoletjem, še bolj pa od zadnjih časov poznejšega srednjega veka in renesančne dobe. Dočim so prišle prej vpoštev splošne prepovedi knezov, so prišle od razvoja mesta v veljavo številne naredbe mestnih policij. Od 15. stoletja nadalje je izdajala tozadevne zakone državna policija.

V srednjem veku so se tikali zakoni proti luksusu predvsem obleke. Okoli l. 1190.,

pač vsled vpliva križarskih vojsk, so na Francoskem in Angleškem izšle odredbe, ki so omejevale nošo škrlata in hermelina. Na Angleškem je Edvard III. prepovedal, da moški, ki še niso sto let stari, ne smejo nositi škrlata ali hermelina. Na Španskem je Jagó I. Aragonski l. 1234. prepovedal z dragoceno kožuhovino obrobļjati obleko. Nadaljne odredbe je izdal l. 1256, Alfons Sevilski. Na Francoskem je temu sledil l. 1294, Filip Lepi. Tudi razna italijanska mesta so izdala podobne odredbe, tako n. pr. l. 1299. Florenca. Nemčija je posegla v ta boj proti gizdavam

Iz Galicije: Od Rusov razrušeni most preko reke; za njim začasen lesen most.

oblekam skoro šele čez pol stoletja.

Šele pozneje so posnela nemška mesta mestne oblasti v Florenci in zborovanje stanov v Alcali leta 1348, in sicer predvsem Nürnberg, Frankfurt, Speier, Strassburg, Ulm in Curih, ki so izdala popolnoma otročje naredbe, s katerimi so hoteli natančno določiti obleko za posamezne starosti in sloje. Na enak način so nastopila proti luksurijoznim oblekam v 15. stoletju italijanska mesta, nadalje nemški mesti Monakovo in Bern.

Istočasno so ta stremljenja podpirala tudi volilni knez Ernest in vojvoda Albert Saksoski z zakoni, ki so bili sicer zelo popustni napram takratnemu luksusu. Tudi državni zbori v Wormsu l. 1495, v Lindanu l. 1497, v Frejburgu l. 1498 in v Augsburgu l. 1500 so izdali natančne predpise glede oblek, toda brez posebnega učinka.

Takrat sta tudi na Španskem izdala Ferdinand in Izabela manifest proti brokatnemu, z zlatom vsitemu in svilenemu blagu. Temu manifestu so sledile še druge naredbe, ki so pa imele še le posredno učinek. Te omejitve so namreč uničile špansko produkcijo svile, vsled česar je obubožalo tisoče in tisoče producentov in njihovih rodbin.

Kako bo po vojni?

Po silnih žrtvah, ki jih prinašajo za državo brez izjeme vsi narodi enako, pričakujejo seveda vsi po sklenjenem miru tudi svoje plačilo. To plačilo bodi kulturna in socialna svoboda, v kateri se bo mogel vsak narod brez vsakršne ovire vsestransko dvigati in razvijati. Čim višje v kulturi in v imetju bodo stali narodi, tem močnejša bo celokupna država. Vse vere, vsi jeziki, vsi stanovi in spoli bodo enakopravni. To je ideal, za katerim hrepeni danes vsak narod. V miru mora postati država v resnici to, kar je bila med vojno: organizirana skupnost narodov. Že davno so minili časi, ko je mogel reči »solnčni kralj«: Država sem jaz! — minili so časi, ko so se domišljali plemenitaši: »Država smo mi!« — a minil je tudi čas, ko je dejal v Avstro-Ogrski en sam narod: »Jaz sem država!« — Po vojni bodo rekli vsi stanovi in vsi narodi v državi: »Vsi smo trpeli, krvaveli, pla-

čevali in molčali: država smo mi vsi skupaj!« In ti narodi bodo nosili silna bremena novih davkov in doklad tudi po sklenjenem miru, ker se bodo zavedali, da so sami država, da plačujejo torej sebi in zase, ne pa kaki oblasti, ki je narodom tuja in sovražna. Kakor med vojno bodo tudi v miru narodi in država eno in isto. Narodi bodo vedeli, da plačujejo davke in doklade za namene, ki so jih sami hoteli in so jih sami določili in ki jih ni naložila in ukazala le kaka sovražna oblast. Ti nameni pa bodo na korist celokupnosti, ne posameznim narodom, ne posameznim stanovom in poklicem. Država postane po vojni demokratična, socialna, liberalna, zato pa tudi močna in nepremagljiva. Nihče ne bo več zatiral drugega in vsi narodi bodo enako spoštovani. Nehajo se privilegiji in predprave ter se začne nova doba z geslem: Z združenimi močmi vsi za vsakega in vsak za vse.

Poravnajte naročnino!

Virpazar na cesti črnogorske železnice od Bara. Zadaj črnogorsko gorovje z glavno cesto.

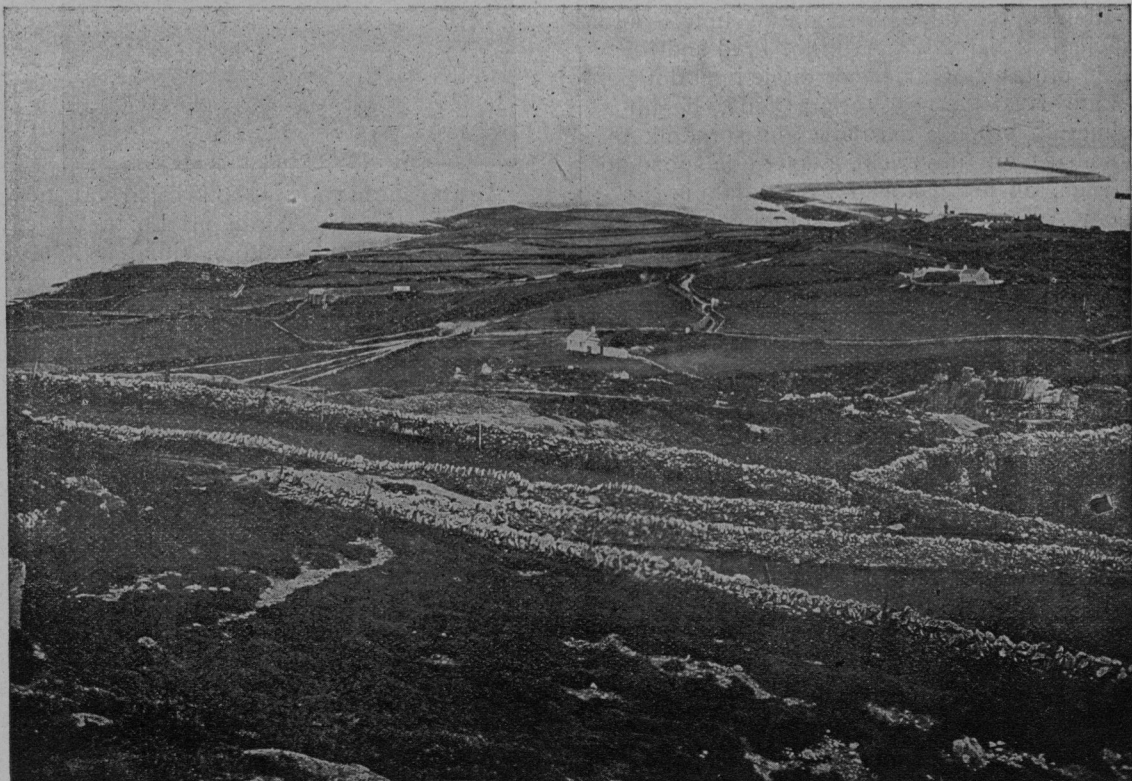
Darujte za „Rdeči križ!“

Razne vesti.

Državni urad za prehrano. V kratkem bodo na novo izpopolnili državno upravo glede ljudske prehrane. Država bo svoje naredbe izdajala na bolj preprost način, obenem pa bo bolj krepko skrbela za izvršitev teh odredb. Dosednja interministerijalna aprovižna komisija ostane, pač pa se v notranjem ministrstvu ustanovi državni urad za prehrano, v katerem bodo ministerijalni komisarji, ki bodo po vseh deželah skrbeli za enotnost v aprovižnih zadevah. Po posameznih okrajih se vpelje stalno nadzorstvo.

Kaj je z razkosanim papirnatim dvekronskim denarjem? Poroča se nam, da ne prevzame tukajšnja filijalka Avstro-Ogrske banke polovic oziroma četrtin dvekronskih bankovcev, pač pa le pravilno zlepljene, radi tega tudi ni nihče obvezan tako razkosan denar sprejemati. — V graških listih pa čitamo notico: »Ravnokar sem dobil v banki naslednje pojasnilo: Dvekronski bankovci se morejo razdeliti na polovice in četrtine. Avstro-Ogrska banka pa dele bankovcev le tedaj zamenja z novim bankovcem, ako kdo prinese obe polovici ali vse štiri četrtine, ne da bi bilo treba, da bi posamezni deli soglašali med seboj.« — Kaj je to resnica? Naj bi avstro-ogrska banka sama pojasnila to stvar. V Ljubljani vendar ne bodo drugače postopali, kot v Gradcu!

K letalskemu napadu na Trst. O zadnjem sovražnem letalskem napadu na Trst se k uradnemu poročilu dodatno še poroča: Napad Italijanov na Trst sta izvršili dve letalski skupini. Prvo skupino je tvorilo šest Capronijev in trije newportski aparati in je priletela od Tržiča sem. Spremljalo je letalce šest torpedovk in dva motorska čolna. Naši letalci, med njimi linijski poročnik Banfield, so se takoj dvignili. Eno naših letal se je dvema Capronijema približalo na 600 m, pa so je newportski aparati zopet odrinili. Drugo letalo je metalo bombe na sovražne ladje in je zadelo eno torpedovko. Nastop naših letalcev je povzročil, da so sovražna letala svoj napad kmalu prekinila in odletela v smeri Tržič-Gradež. Kakih 30 minut kasneje se je pojavilo nad Trstom drugo sovražno letalsko brodogve, in sicer zopet 6 Capronijev in New-

Pristan Harwich na jugovzhod. Angleškem, ki so ga napadli zeppelinovci.

Grad Turn pri Krškem. Ta je bil prej last grofov Auerspergov. Pozneje ga je kupil s posestvom vred Jos. Lenarčič z Vrhnike, ki je posestvo parceliral, grad s parkom pa prodal. Na tem gradu se rodil in bival nemški pesnik Anastazij Grün, učenec Prešernov. V prejšnjih časih je bil grad med ljudstvom znan z imenom Šrajbarski Turn, tako ga tudi nazivlje Valvazor v svoji zgodovini.

portov. Linijski poročnik Banfield, ki se je zopet dvignil, se je kmalu zapletel v boj z dvema Capronijema in enega sestrelil. Ko je bil nato od na pomoč prihitelega newportskega letala odrinjen, je nato naperil ogenj.

Uršula Spačal roj Urdihova
iz Kostanjevice na Krasu ima na vojni sedem sinov in enega vnuka.

Ko se je zapletel s sovražnim aparatom v boj, ga je že težko poškodoval. Najbrž je ustrelil ali ranil pilota, kajti sovražni Caproni se je z višine 1800 m spustil na 400 m. V tej višini se je obdržal nad Miramarom in letel proti italijanski obali, nekaj časa zasledovan od Banfielda. Drugi naši letalci, ki so bili prav tako zapleteni v boj s sovražnimi letali, so pripomogli, da je tudi druga letalska skupina odletela. Prva skupina je manevrirala v višini 2200 do 2500 m, druga pa v višini 1500 do 1800 m. Naši letalci so se nepoškodovani vrnili v svojo postajo.

Spodobnost za vojaško službo. Neki angleški častnik je rekel, ko so ga vprašali, iz katerega civilnega stanu se dajo vzgojiti najboljši častniki: »Najboljši častniki so igralci, ker znajo poveljevati s primernim poudarkom, niso plašni in ne pridejo nikdar v zadrego. Najboljši vežbalci so učitelji. Največ težav

pri izvežbanju pa je z ljudmi trgovskega stanu, ki so pač inteligentni, a se ne znajo prilagoditi vojnim razmeram.«

Vojni vjetniki v Avstriji. Glasom uradnih izkazov je zdaj v Avstriji približno milijon vojnih vjetnikov, katerih vzdrževanje velja na leto 860.000.000 kron. Stroški za hrano znašajo 320.000.000 kron, stroški za nadzorstvo 90.000.000 kron. Za delavce je porabljenih le kakih 400.000 mož, ki služijo na dan po 3 krone, kar znaša na leto, računajoč 300 dni, 360.000.000 kron. Toliko odslužijo torej vjetniki sami od izdatkov, ki jih ima država zanje.

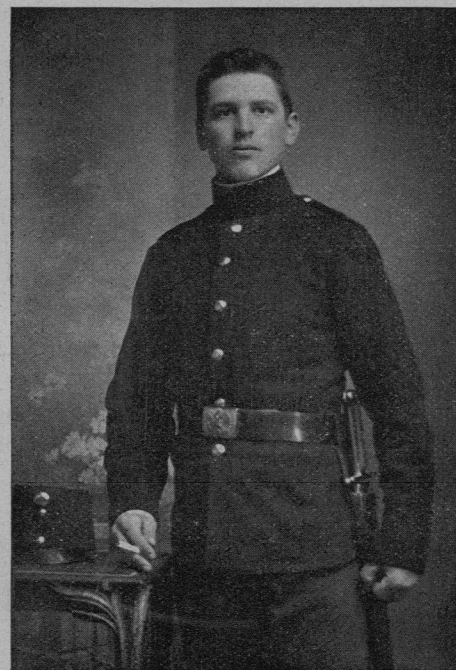
Obsojen zaradi izvoza zlata. Iz Žitave na Nemškem poročajo v »Narodni Politiki«: Profesor na realni gimnaziji dr. Erih Stämcher je bil na žitavskem kolodvoru zadržan, ko je hotel vstopiti v vlak, da se odpelje na izlet na Češko. Imel je namreč pri sebi 80 mark in 40 avstrijskih kron v zlatu. Profesorju so te cekine takoj vzeli in mu dali za nje papirnat denar, vrh tega pa so vložili proti njemu ovadbo, češ da je hotel zlato izpeljati iz Nemčije v Avstrijo. Pred sodiščem se je profesor opravičeval, da je imel dotične cekine že dalje časa pripravljene, da jih o primernih prilikah daruje svojim sorodnikom, a sodišče mu ni verjelo, nego ga je spoznalo krivega, da je poskusil izpeljati zlato iz Nemčije v Avstrijo, ter ga obsodilo na 2 meseca.

Angleška reklama za junake. Neki Francoz, ki biva na Angleškem, poroča pariškemu listu, da so v okraju Ludlow, kamor je po opravih prišel, junaki na poseben način počeščeni. Na mnogih hišah v Ludlowu se namreč vidijo prilepljeni plakati z naslednjim besedilom: This house has sent a man to sight for King and country. (Ta hiša je poslala moža, da bi se bojeval za kralja in domovino.)

Kaj je dandanes najboljši kup? »Arb. Ztg.« je prinesla tri ponudbe, ki so bile objavljene v nekem hanoverskem listu: Prodaj velike belgijske kunce, 14 eksemplarov, po 10 do 12 mesecev starih, po 9 do 10 mark; tri zajce, pet do šest mesecev stare, po 14 do 18 mark. — Prvovrstni kanarčki po 10 do 15 mark. — Daruje se deček. Deček star tri mesece, za tonj! — Čudni časi so to? Drobnó detecé sé daruje kakor brezkoristno breme, za zajce se pa zahteva po 25 mark.

O mržnji proti Nemcem razpravljajo pogosto razni nemški listi. Dunajska »Arbeiter Zeitung« se vprašuje, kako je mogoče, da so tudi nevtralcí vedno pripravljene verjeti o Nemcih najgrše reči. Mnogi najboljši Nemci spoznavajo z grozo, kako je Nemštvo obdano od morja globokega sovraštva. Razlagati si ta pojav s »trgovsko nevoščljivostjo« ne gre, tudi ne s »strahom pred nemško vojaško močjo.« Profesor mednarodnega prava Zorn meni v »Kölnische Zeitung,« da je Nemčija vedno premalo pazila na velikansko organizacijo ententnega časopisja in na njega neprestano lažnivo vojno proti nemškemu narodu. »A. Z.« meni, da tiči pravi vzrok v onem nemškem sistemu ali v nemški maniri se povsodi pokazati gospoda. V vseh svojih notranjih uredbah je Nemčija danes gotovo na isti višini, kakor zapadne dežele. Razlika je pa ta, da se vrši na Nemškem vse v imenu javne oblasti, na temelju avtoritete in da se trezni ljudski volji ne pripisuje nobenega pomena. Bismarckova era je potlačila Herderja, Kanta, Fichteja, Humboldta v ozadje. Zato verjame danes ves svet, da zastopa Nemčija nesvobodo, suženjstvo, reakcijo, Anglija pa ideje svobode in razvoja: da pomeni Nemčija večno vojno, Anglija pa mir med civiliziranimi narodi. Vse to je zakrivil duh pretirane avtoritete, ki je posledica Bismarckove ere.

Ne prezrite današnjega oglasa „Srečkovnega zastopstva.“

Andrej Žnidaršič je bil rojen 30. novembra leta 1890 v Šmarati pri Ložu. 20 let star je bil potrjen k vojakom, služil je 2 leti. Ko je prišel domu, je prevzel posestvo od pokojnega brata in se oženil. Leta 1914 dne 27. julija je bil vpoklican v Gradec in dodeljen k c. in kr. sanitet. oddelku. Odšel je od tam na južno bojišče, dobil legar in je ležal v bolnici v Varaždinu mesec dni. Nato je prišel v c. in kr. vojaško bolnico v Gradec in zbolel na pljučnici. Ko je okreval, je odšel na severno bojišče v Galicijo in bil na roki ranjen. S severnega bojišča je bil postavljen v Gradec, Liebenau in pozneje v Knittelfeld na zgor. Štajer. Bolehal je vedno bolj, tako da je 27. decembra 1915 za vedno v Gospodu zaspal. Trpel in mučil se je veliko, ko je na bojiščih in v bolnicah ranjence obvezoval, vzdigoval, jih tolažil, krepčal in jim pomagal. Dočakal ni, da bi dobil plačilo za ta dobra dela. Zapustiti je moral soprogo, sinčka in mater. Slava vrlemu Slovencu! Mir njegovim blagi duši!

Zlato in srebro obdrži tudi med vojno in po vojni svojo vrednost. Varno je torej naložen denar, če si kupite zlato ali srebrno uro, verišico, prstan i. dr. Bogato izbiro po nizki ceni ima tvrdka H. Suttner v Ljubljani št. 5, Mestni trg, ki pošlje bogato ilustrovan cenik vsakomur zastoj in poštine prosto. Naročite si ga z dopisnico takoj.

Krema za čevlje 6 $\frac{1}{2}$ tc. 13K
poštine prosto
I. Winter, Taschwitz, p. Buchau, Češko.

Po vsaki fotografiji
napravimo
umetniško dovršene

POVEČANE SLIKE

v vsaki velikosti.

Povečane slike 42×53 cm stanejo samo 24 K.

Naročila sprejema upravništvo
Tedenskih Slik v Ljubljani.

Modistika

MINKA HORVAT

Ljubljana, stari trg 21.

priporoča cenjenim damam
svojo zelo povečano zalogo
damskih klobukov in otroških čepic.

Popravila najfineje in najceneje.

Svetovna vojna v pesmih.

Knjigo pod naslovom „Solzna Avstrija“ s 25 krasnimi pesmi in slikami okrašeno, pošlje Matija Belec, Sv. Bolfenk v Slov. goricah pri Ptuju (Štajersko), vsakemu, ki mu pošlje znesek 1 K 20 vin. v denarju ali pa v poštini znamkah. Spomin na svetovno vojno, naj ne manjka v nobeni hiši!

⋮ Poravnajte naročnino! ⋮

Zamaške

nove in stare, kupi vsako množino tvrdka
Ljubljanska industrija probkovich zamaškov
JELAČIN & KO. LJUBLJANA.

BLIŽAJO SE VELIKI DNEVI SREČE!

V času do 1. februarja 1917 izžrebani bodo glavni dobitki sledečih izbornih srečk:

Novih srečk Avstrijskega rdečega križa	300.000 in 500.000	kron
Turskih srečk	200.000, 400.000 in 200.000	frankov
3% zemljiških srečk iz l. 1880	90.000 in 90.000	kron
3% zemljiških srečk iz l. 1889	60.000 in 100.000	kron

17 žrebanj vsako leto! Svota glavnih dobitkov l. 1917:

3,230.000 kron oziroma frankov.

➔ Mesečni obrok samo K 7.— oziroma K 375. ➔

Te srečke imajo trajno denarno vrednost in je izguba denarja kakor pri loterijah v slučaju neizžrebanja izključena!
Zahtevajte brezplačno pojasnilo in igralni načrt, hitite z naročilom!

⋮ SREČKOVNO ZASTOPSTVO 3, LJUBLJANA. ⋮

➔ Pridobivajte nam novih naročnikov! ➔

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica!

Koncem leta 1915 je imela vlog K 48,500.000.—
Rezervnega zaklada „ 1,330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik.

Hranilnica je popularno varna in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade. Za varčevanje ima vpeliane
lične domače hranilnike.

Posojila na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5 $\frac{1}{2}$ %, izven Kranjske pa proti 5 $\frac{1}{2}$ % obrestim in proti najmanj 3 $\frac{1}{4}$ % odplačevanju na dolg.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA V LJUBLJANI

: Delniška glavica 8,000.000 kron. :

STRITARJEVA ULICA ŠTEV. 2.

Rezervni fondi okroglo 1,000.000 kron.

Poslovalnica c. kr. avstrijske državne razredne loterije.

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Priporoča nakup srečk za 3. razred V. c. kr. avstrijske razredne loterije.

Žrebanje za ta razred dne 15. in 17. februarja 1916.

Cena za igralce prejšnjega razreda: $\frac{1}{4}$ srečka K 40.—, $\frac{1}{2}$ srečke K 20.—, $\frac{1}{4}$ srečke K 10.—, $\frac{1}{8}$ srečke K 5.—. — Cena za novovstopivše igralce:

$\frac{1}{4}$ srečka K 120.—, $\frac{1}{2}$ srečke K 60.—, $\frac{1}{4}$ srečke K 30.—, $\frac{1}{8}$ srečke K 15.—.

➔ Naročila se vrše najugodnejše po poštni nakaznici. ➔

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun in jih obrestuje po

4 $\frac{1}{2}$ % čistih.

2% rentnine od vlog na knjižice plača banka sama.

ZADRUŽNA TISKARNA KRŠKO ob Savi

se priporoča slavnemu občinstvu za izvršitev vsakovrstnih tiskovin. Vsled najmodernejše uredbe izvršuje naročila najokusneje, ceno in v najkrajšem času.

Naročila sprejema vodstvo Zadružne tiskarne v Krškem in upravništvo Tedenskih Slik v Ljubljani, Frančiškanska ulica 10. I. ⋮

Najbolje darilo trpečemu vojaku je

MORANA

Reši ga in brani nadležne golazni: uši, stenic in vsakega mrčesa. Izvrstno sredstvo je tudi proti ozeblini, hrastam in vsaki kožni bolezni. — Naroča se:

M. SKRINJAR, TRST

Via Castaldi 4, I.

Cena: Liter 4 K. 1/2 l 2 K. 1/4 l 1 K.

Da olajšamo odpošiljatev in troške, pošljemo naravnost na dotični stan vojaka. Pošlje naj se denar in natančen naslov dotičnega.

Morana je popolnoma prosta vsake razjedajoče kisline, torej neško dljivo človeškemu zdravju, tkanini i. t. d.

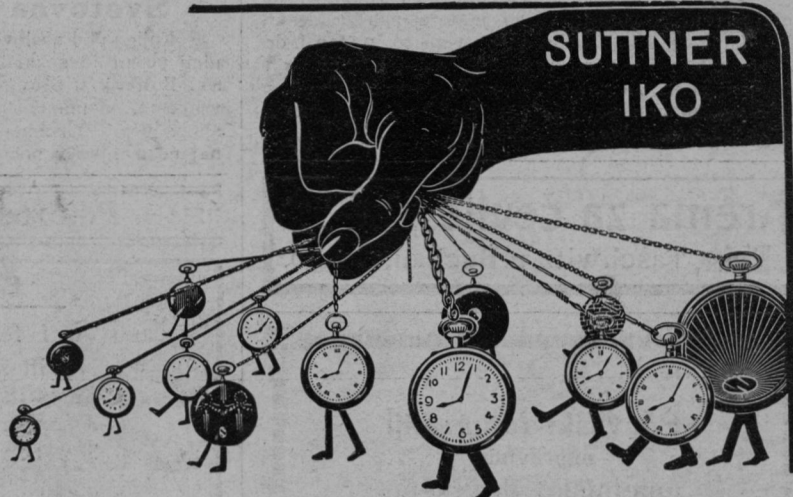
Priporoča se
umetna knjigoveznica
IVAN JAKOPIČ,
LJUBLJANA.

Mazilo za lase

varstv. znamka Netopir
napravi g. Ana Križaj v Spodnji
Siški št. 222 pri Ljubljani.
Dobi se v Kolodvorski ul. 200
ali pa v trafiki pri farni cerkvi.
V 3 tednih zrastejo najlepše la-
se. Stekl. po 3 in 4 K. Pošilja se
tudi po pošti. Izorno sredstvo
za rast las.
Za gotovost se jamči.
Zadostuje steklenica.
Spričevala na razpolago.

SANATORIUM EMONA
ZA NOTRANJE IN KIRURGIČNE BOLEZNI.
PORODNIŠNICA.
LJUBLJANA, KOMENSKEGA ULICA 4
SEF-ZDRAVNIK PRIMARIJ DR. FR. DERGANČ

Svetovna tvrdka Suttner ima

samo natančno idoče, zanesljive, trpežne ure, katere staremu dobremu imenu hiše čast delajo.

St. 410. Nikelnasta Anker-Roskopf-ura	K 4:10	Št. 712. Nikelnasta IKO - ura, 15 kamnov	14:—
„ 705. Roskopf - ura, kolesje v kamnih	5:90	„ 1450. Bela kovinasta verižica	2:80
„ 719. Srebrna remontoar-ura	7:80	„ 865. Bela kovinasta verižica, priprosta	1:—
„ 600. Žepna ura z radijem, se po noči sveti	8:40	„ 916. Srebrna verižica, masivna	3:20
„ 449. Roskopf-ura, dvojni pokrov	7:20	„ 422. Nikelnasta športna verižica	1:75
„ 518. Ploščnata nikelnasta kavaliirska ura	7:50	„ 979. Srebrni obesek „cesarjeva podoba“	2:—
„ 803. Damska ura, jeklena ali nikelnasta	7:90	„ 213. Srebrni prstan z kamnom	1:40
„ 804. Srebrna damska ura	9:50	„ 211. Srebrni prstan z kamnom	—:90
„ 1544. Usnjata zapestnica z uro	10:50	„ 1063. Prstan, zlatona srebro	2:70

Vsaka ura je najnatančneje preizkušena.

Razpošilja se
po povzetju ali če se
denar vnaprej pošlje.

Krasni cenik
zastonj in poštine prosto.

Neugajajoče
se zamenja!

Lastna tovarna ur v Švici! — Lastna svetovna znamka „IKO“, najboljša preciz. ura.

H. Suttner samo v Ljubljani št. 5.

Nobene podružnice. **Svetovna razpošiljalnica.** Nobene podružnice.

Selenburgova ulica 1
(zraven trgovine Tičar)

Špecialna trgovina bluz

Antonija Sitar

Poslano.

G. pl. Trnkoczy, lekarnar v Ljubljani.

Moja soproga je zadnjega sinčka s Sladinom „sladni čaj“ zredila. Fant je poldrugo leto star, čvrst in močan in ni bil še sploh nič bolan. Pri prejšnjih treh otrocih je rabila razne redilne moke, s kojimi ni niti približnega uspeha imela. Sladin priporočam vsem staršem.

[Spoštovanjem
Makso Kovač, c. kr. voj. uradnik.
V Pulju, 23. m. 1914.]

Naročnina za list „Tedenske Slike“; za Avstro-Ogersko: 1/4 leta K 3.—, 1/2 leta K 6.—, celo leto K 12.—; za Nemčijo: 1/4 leta K 4.—, 1/2 leta K 8.— celo leto K 16.—; za ostalo inozemstvo: celo leto fr. 20.—. Za Ameriko letno 4 dolarje.

Uredništvo in upravništvo Ljubljana, Franciška ulica št. 10, I. nadstropje.